

UDC 94(38): 94(5)“301/285”

“CAPTURE” OF CILICIA BY SELEUCUS I: REVISION OF DATING

A. Zelinskyi

PhD (History)

Senior Fellow

Independent Researcher

z-al@ukr.net

The author of this paper is offering to reconsider a widespread dating of transition of Cilicia (the area in a south coast of the Asia Minor) from the son of Antigonus Monophtalmus: Demetrius Poliorcetes, who has conquered it in the beginning of 290-es years B.C.E., to the power of the ancestor of a dynasty of Seleucids: Seleucus I Nicator. In the modern historiography there is a statement according to which Seleucus Nicator had conquered Cilicia from Demetrius Poliorcetes in 295/294 year B.C.E. As of today, this idea is supported by G. Hölbl, J. Grainger, S. V. Smirnov, B. van Oppen de Ruiter, Th. Rose, I. Kralli and some other scholars. But this opinion, in absence of any documentary evidence, should be regarded as a historiographical myth. In my opinion, Cilicia, which was grasping by son of Antigonus Monophtalmus from his own brother-in-law Pleistarchus earlier (*Plut. Demetr.* 20, 31–32), had been included in Seleucid Empire during the Fifth War of the Diadochi (288–285 years B.C.E.); namely: sometime between the Demetrius’s loss of Macedonia (288/287 year B.C.E.) and the beginning of his campaigns in Asia Minor (286/285 year B.C.E.). In favor of the given assumption the following arguments can be provided: 1) The first mention of Seleucus’ acquiring Cilicia is dated to winter 286/285 years B.C.E. (*Plut. Demetr.* 47; *Georg. Sync. Chron.* ed. A. Mosshammer, 321, 329); 2) Alliance with potential opponents, Ptolemy and Lysimachus, on the eve of the Fifth War of the Diadochi (*Just. XVI.* 2; *Oros.* III. 23.53) testifies Seleucus intention to expand his own state, which could be achieved only by acquiring Cilicia; 3) Recognition of Seleucus rule over the aforementioned territory by Demetrius in the

© 2019 A. Zelinskyi; Published by the A. Yu. Krymskyi Institute of Oriental Studies, NAS of Ukraine on behalf of *The Oriental Studies*. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

winter of 286/285 year B.C.E. (*Plut. Demetr. 47*), together with the passivity shown by the former during the war, testifies to that Poliorcetes earlier has voluntarily conceded Cilicia to Nicator.

Keywords: Cilicia, historiographical myth, Seleucus Nicator, Demetrius Poliorcetes, Fifth War of the Diadoch

А. Л. Зелінський

“ЗАХОПЛЕННЯ” КІЛІКІ СЕЛЕВКОМ І: ПЕРЕГЛЯД ДАТУВАННЯ¹

Якщо переглянути написані за останні півтора століття наукові дослідження, котрі тією чи іншою мірою пов’язані з історією діадохів Александра Великого, складається враження, що проблеми, заявленої в назві цієї статті, взагалі не існує. Справді, дослідники зазначеного періоду, починаючи від І. Дройзена і закінчуючи Дж. Грейнджером, С. В. Смирновим та Т. Роусом, одностайно стверджують, що Кілікія була відібрана Селевком І Нікатором у Деметрія Поліоркета у 295/294 році (тут і далі – до Р. Х.), пов’язуючи зазначену подію з активізацією Лісімаха та Птолемея І в малоазійському регіоні (див. нижче) [Droysen 1952, 380f, *Anm. 178*; Tarn 1913, 12; Beloch 1927, 216, 219; MacKay 1968, 79–80; Neriwinski 1981, 42; Buraselis 1982, 59; Will 1984a, 105; Mehl 1986, 272–275; Grainger 1990, 143–144; Grainger 2010, 64; Grainger 2011, 47; Grainger 2014, 90; Grainger 2017, 30; Lund 1992, 91; Cohen 1995, 369–370; Ma 1999, 33, *not. 27*; Hoelbl 2001, 23; Schuffert 2005, 320; Sayar 2007, 251; Смирнов 2013, 90; Champion 2014, 167; Van Oppen de Ruiten 2015, 464; Rose 2015, 201, 267, 276; Kralli 2017, 112, *not. 80*]². Проте при більш уважному погляді на зазначене твердження на дослідників чекає несподіванка. Як виявляється,

¹ В основі цього дослідження лежать матеріали моєї доповіді “Час і обставини захоплення Кілікії Селевком І: новий погляд на проблему”, зробленої на елліністичній секції IV Міжнародної наукової конференції “Актуальні проблеми історії стародавнього світу” (Київ, 16–17 травня 2013 року). Я дуже вдячний д. і. н. О. Л. Габелку (Москва) і к. і. н. К. Ю. Нефедову (Харків) за цікаві міркування, висловлені під час обговорення цієї доповіді. При цьому вони жодним чином не несуть відповідальності за висновки, зроблені мною на цих сторінках.

² А. С. Шофман і В. Хусс зазначений епізод взагалі залишили поза увагою [Шофман 1984, 122–123; Huss 2001, 204–205].

не існує жодного історичного джерела, здатного, бодай опосередковано, підтвердити вищенаведене датування інкорпорації Кілікії до складу держави Селевкідів. Навіть Плутарх, чий “Життєпис Деметрія” є основним нашим джерелом з історії діадохів у 290-ті роки, говорячи про спільну військову кампанію Птолемея і Лісімаха проти Поліоркета, датовану 295/294 роком, ані словом не згадує про участь у ній Селевка (*Plut. Demetr.* 35, 38). По суті, усі сучасні докази на користь зазначеної гіпотези зводяться до уможливленого міркування, висловленого ще І. Дройзенем, котрий з не притаманною йому легковажністю пише таке: “Dies wird zwar bei Plutarch Demetr. 35 nicht mit gesagt, ja Pausanias (I 6, 8) sagt das Entgegengesetzte; es ergibt sich aber aus dem weiteren Gang der Begebenheiten vollkommen klar” [*Droysen 1952, 380f, Anm. 178*].

Задля переконання в безпідставності твердження німецького дослідника варто розглянути історію Кілікії на фоні подій, що охоплюють перші два десятиліття після битви при Іпсі (301–281 роки). Внаслідок поразки і загибелі наймогутнішого з діадохів, Антігона Монофтальма, у битві, що відбулася у Великій Фригії влітку 301 року (*SIG, 374; Diod. XIX. 55; XXI. 1; App. Syr. 55; Paus. I. VI. 7; Arr. Anab. VII. 18. 5; Plut. Pyrrh. 4; Plut. Demetr. 29–31; Luc. Macrob. 11; Just. XV. 4; Euseb. Chron. ed. A. Schoene, I, 247c-d; Liban. Or. XI. 83–84; Oros. III. XXIII. 47–48; Georg. Sync. Chron. ed. A. Mosshammer, 320*)³, володіння останнього були розділені між переможцями. Селевк мали відійти Північна Месопотамія, Східна Мала Азія та вся Сирія з Фінікією і Палестиною включно (*Polyb. V, 67; XXVIII, 20; Diod. XXI, 1; App. Syr. 55; Plut. Demetr. 48*) [*Niese 1893, 351–352; Bevan 1927, 35; Бенгтсон 1982, 75; Gehrke 1990, 41; Lund 1992, 80; Sherwin-White, Kuhrt 1993, 14;*

---

³ У цій битві проти Антігона виступили: володар Фракії, Лісімах, Селевк Нікатор, під чийм контролем перебувала більша частина східних областей колишньої держави Александра, і Плейстарх, котрий командував невеликим військовим контингентом, надісланим його братом – правителем Македонії Кассандром. Детальніше див.: [*Niese 1893, 351; Bar-Kochva 1976, 106–110; Buraselis 1982, 19; Will 1984b, 60; Lund 1992, 77–79; Billows 1997, 183–185; Billows 1989, 189–191; Gregory 1995, 19; Huss 2001, 198–199; Schuffert 2005, 309–311, 313, Anm. 1751; Grainger 2010, 34; Grainger 2014, 77–81, 220, not. 17–18; Смирнов 2013, 82–84; Champion 2014, 158–161; Зелінський 2014, 83–91*].

Huss 2001, 199; Schuffert 2005, 311; Grainger 2010, 34–35; Смирнов 2013, 86–87]. Лісімах мав стати володарем усіх інших малоазійських областей на північ від Тавру (див., н-д: [Lund 1992, 80–84, 226, *not.* 1–8; 227, *not.* 12–13])⁴. За Кассандром було затверджене право на відновлення македонської гегемонії в материковій Греції [Lund 1992, 80; Huss 2001, 199–200]. Брат же останнього, Плейстарх, дістав у своє володіння Кілікію (*Plut. Demetr.* 31)⁵.

Проте ідилічну картину справедливого розподілу військової здобичі порушували дві постаті. Першою був єгипетський цар Птолемей I Сотер, котрий на підставі опосередкованої участі у війні проти Антігона [Зелінський 2014, 83–91] заволодів Південною Сирією та Палестиною (тобто т. зв. Койлесирією⁶) і певною частиною Фінікії (*Polyb.* V. 67; *Diod.* XX. 113, XXI. 1; *Paus.* I. VI. 8; також див.: [Бенгтсон 1982, 49; Will 1984b, 60; Winnicki 1989, 38; Grainger 1991, 46–47; Grainger 2010, 34; Hoelbl 2001, 22; Huss 2001, 198, 200])⁷; другою – син загиблого діадоха Деметрій Поліоркет, під чийм контролем залишалися Киклади, Кіпр, фінікійські Тир і Сидон, а також низка міст на заході Малої Азії і на території балканської Греції (*Plut. Demetr.* 32–33; *Georg. Sync. Chron.* ed. A. Mosshammer, 320; пор.: [Winnicki 1989, 38; Grainger 1991, 46–48; Grainger 2010, 33–34, 42–43; Lund 1992, 84–85; Hoelbl 2001, 22; Huss 2001, 198]). Ця обставина у сукупності з антипатією, яку Лісімах, імовірно, відчував до Деметрія, а Селевк – до самого Лісімаха (*Phylarch* FGH, 81. f12; *Plut. Demetr.* 20, 25, 27, 51; *Plut. Praecept.* 31; *Athen.* VI. 261b, XIV. 614e–615a; пор.: [Lund 1992, 85; 227, *not.* 17; Смирнов 2013, 94–95]), значною мірою й обумовила подальший перебіг подій.

⁴ Інший варіант розподілу малоазійських володінь Монофталма, який нещодавно підтримав В. Хусс [Huss 2001, 199], видається мені недостатньо аргументованим.

⁵ Схоже на те, що у володінні Плейстарха певний час також була Карія (див.: [Billows 1989, 173–205; Gregory 1995, 20–28; Cohen 1995, 261–263]).

⁶ Щодо зазначеного географічного терміна див.: [Bosworth 1974, 49–50; Winnicki 1989, 6–7; Grainger 2010, 20].

⁷ Виняток становили лише фінікійські міста Тир і Сидон, котрі так і залишилися під владою Деметрія (див.: вище).

Протягом 300–299/298 років відбулося формування нових ворожих коаліцій. До першої з них увійшли Птолемей, Лісімах і, ймовірно, Кассандр (*Plut. Demetr.* 31; *Metn.* FGH, 434. f4. 9; *Just.* XV. 4; *Oros.* III, 23. 48–49; *Georg. Sync. Chron.* ed. A. Mosshammer, 320; а також: [Beloch 1927, 214; Бенгтсон 1982, 55–56; Шофман 1984, 118–119; Will 1984a, 103; Hammond, Walbank 1988, 205; Lund 1992, 88; Ogden 1999, 59, 65, *not.* 71, 77; Huss 2001, 200; Braund 2005, 32; Schuffert 2005, 316–318; Grainger 2010, 53, 55; Carney 2013, 20, 25–26]), до другої – Селевк і Деметрій (OGIS, 10; *Marm. Par.* FGH, 239. fB27; *Nepos*, XXI. 3; *Plut. Demetr.* 31–33; *Oros.* III. 23. 48–49; пор.: [Beloch 1927, 214–216, 219; Bevan 1927, 36; Бенгтсон 1982, 78–79, 104; Шофман 1984, 118–120; Will 1984a, 104; Hammond, Walbank 1988, 205–206; Gehrke 1990, 41; Lund 1992, 88–91; Huss 2001, 201; Bosworth 2002, 261–267; Braund 2005, 32; Schuffert 2005, 316–318, 320; Grainger 2010, 53–55, 63–64; Grainger 2011, 46; Kosmetatou 2010, 226–227])⁸. Причому нові політичні альянси були скріплені низкою династичних шлюбів. Зокрема, одну з дочок Птолемея, Арсиною, було видано заміж за Лісімаха, а іншу, Лісандру, за одного з Кассандрових синів, Александра (див. бібліографію вище). У свою чергу, Деметрій Поліоркет видав власну дочку, Стратоніку, заміж за пристарілого Селевка (див. бібліографію вище).

⁸ На відміну від С. В. Смирнова, я б не став переоцінювати значення мирної угоди, укладеної у 298 році між Птолемеєм і Деметрієм за посередництвом Селевка (*Plut. Demetr.* 32, 46; *Plut. Pyrrh.* 4; також див.: [Seibert 1970, 349; Bagnall 1976, 204–205; Buraselis 1982, 95; Шофман 1984, 120; Will 1984a, 106; Gehrke 1990, 41; Dreyer 2000, 62–63; Hoelbl 2001, 23; Huss 2001, 201–202; Mueller 2009, 23; Grainger 2011, 46; пор.: Lund 1992, 91, 228, *not.* 34; Смирнов 2013, 89]). З огляду на те, що Деметрій в односторонньому порядку надав Птолемеєві в заручники свого родича, епірського царя Пірра (*Plut. Pyrrh.* 4), а син Лага лише обмежився обіцянням видати в майбутньому за Поліоркета свою дочку Птолемеїду (*Plut. Demetr.* 32, 46; також див.: [Bevan 1927, 54; Segre 1934, 258; Seibert 1970, 349; Bagnall 1976, 203, 204, *not.* 36; Бенгтсон 1982, 90; Buraselis 1982, 95, 99–100; Шофман 1984, 120; Hazzard 1987, 149; Ogden 1999, 106, *not.* 30, 176; Huss 2001, 201, 210, *Anm.* 172; Смирнов 2013, 89; Carney 2013, 20, 25–26]), у цьому разі йшлося не про укладення взаємовигідного військового союзу (див.: [Смирнов 2013, 89–90]), а саме про мирну угоду з наданням певних гарантій з боку однієї зі сторін.

Зрештою, саме син Монофталма й зважився першим скористатися зі змін у загальній розстановці сил. У 299/298 році Поліоркет, відчуваючи підтримку з боку могутнього Селевка, відібрав у Плейстарха Кілікію (*Plut. Demetr.* 20; 31–32; пор.: [Schuffert 2005, 316–318; Смирнов 2013, 89])⁹. Проте незабаром зазначена область стала яблуком розбрату між цими двома діадохами. Після того як Селевк спробував змусити свого новоявленого тестя продати йому сусідню Кілікію¹⁰ або ж поступитися Тіром і Сидоном, Деметрій, відверто обурюючись користолюбністю, виявленою його союзником і родичем, посилив свої залоги в зазначених областях і вирушив до Європи, де нещодавня смерть Кассандра (*Plut. Demetr.* 36; *Phlegon. FGH*, 257a. f3; *Paus.* IX. VII. 2; *Diog. Laert.* V. 78; *P. Trog. Prol.* XV; *Just.* XV. 4, XVI. 1; *Euseb. Chron.* Ed. A. Schoene, I. 231, 241, 245; *Hier. Chron.* 1719; *Oros.* III. 23. 49)¹¹ обіцяла йому нові територіальні надбання. І справді, протягом 296–294 років синові Антігона вдалося заволодіти Афінами (*Plut. Demetr.* 33–34; а також: [Shear 1978, 73; Will 1984a, 107; Hammond, Walbank 1988, 212, 232; Lund 1992, 93; Habicht 1992, 68–69; Хабихт 1999, 89–90; Dreyer 1996, 64; Hoelbl 2001, 23–24; Huss 2001, 203–204; Bosworth 2002, 263; Schuffert 2005, 319; Paschidis 2008, 128; Grainger 2011, 47]) і здобути корону Македонії (*Diod.* XXI. 7. 1; *Plut. Demetr.* 36; *Plut. Ant.* 92(5); *Plut. Pyrrh.* 7; *Paus.* I. X. 1; XXXVI. 6; IX. VII. 3; *P. Trog. Prol.* XVI; *Just.* XVI. 1. 5–18; пор.: *Oros.* III. 23. 51–52; *Euseb. Chron.* Ed. A. Schoene, I, 231, 233, 241, 245; *Hier. Chron.* 1723; *Georg. Sync. Chron.* ed. A. Mosshammer, 320; пор.: [Beloch 1927, 223; Scherling 1927, 2501; Bagnall 1976, 205; Hammond, Walbank 1988, 217–218; Gehrke 1990, 41; Lund 1992, 95; Huss 2001, 206; Schuffert 2005, 321; Dmitriev 2007, 141; Carney 2013, 20, 25–26]). Проте задля реалізації своїх європейських задумів

⁹ Я поділяю *communis opinio*, згідно з якою саме під час цієї акції відбулася зустріч Деметрія і Лісімаха поблизу від кілікійських Сол (*Plut. Demetr.* 20; пор.: [Bosworth 2002, 265–266]). Стосовно більш пізнього датування зазначеної події див.: [Bosworth 2002, 266].

¹⁰ Стосовно межування Кілікії з тодішніми володіннями Селевка див., н-д: [Huss 2001, 202, *Ann.* 97; Смирнов 2013, 89].

¹¹ Правитель Македонії помер навесні 297 року (див., н-д: [Will 1984a, 104, 107; Hammond, Walbank 1988, 208, 210; Huss 2001, 206]).

Поліоркет був змушений пожертвувати більшістю азійських володінь. Так, Птолемей і Лісімах, скориставшись відсутністю Деметрія в регіоні, скоординовано напали на області, підконтрольні останньому. У результаті протягом 295/294 року Син Лага оволодів Кіпром (*Plut. Demetr.* 35, 38; *Paus.* I. VI. 8) [Bevan 1927, 37; Бенгтсон 1982, 50, 105; Bagnall 1980, 246; Hoelbl 2001, 23; Huss 2001, 204–205; Schuffert 2005, 320; Grainger 2010, 64; Grainger 2011, 47; Смирнов 2013, 90], а можливо, також Тіром і Сидоном (див.: [Merker 1974, 119–126; Bagnall 1976, 11; Bagnall 1980, 246; Hammond, Walbank 1988, 214; Hoelbl 2001, 23; Huss 2001, 205; Lorber 2012, 33, 36–38, 40; Rose 2015, 267, 276; пор.: Seibert 1970, 337; Buraselis 1982, 88; Mastrocinque 1993, 34; Schuffert 2005, 320, *Ann.* 1791])¹², а його північний союзник захопив низку міст на заході Малої Азії, котрі навіть після битви при Іпсі зберегли вірність Деметрію (*Plut. Demetr.* 35; *Front.* III. 3. 7; *Polyaen.* V. XIX; SIG, 368) [Beloch 1927, 216, 219; Buraselis 1982, 34, 59; Lund 1992, 91–93, 229, *not.* 39–40; Billows 1989, 193; Cohen 1995, 177–189; Schuffert 2005, 320]. Селевк же, судячи зі свідчень наших джерел, не лише не брав участь у малоазійських подіях (див. вище), а й зробив певний заспокійливий жест на адресу Деметрія, чия вагомість значно зросла внаслідок оволодіння Македонією. Саме так, на мою думку, у нашому контексті слід інтерпретувати загальновідоме розлучення Нікатора зі Стратонією з подальшим одруженням останньої із сином і співправителем сирійського царя, майбутнім Антіохом I (*Val. Max.* V. 7e. 1; *App. Syr.* 59–62; *Plut. Demetr.* 38; *Lucian,* *De dea Syr.* 18; пор.: *Suda,* epsilon 2896, sigma 202). У такий спосіб літній цар забезпечив дочці Деметрія

---

¹² Також існує інша точка зору, згідно з якою зазначені фінікійські міста увійшли до складу імперії Птолемевів лише у 288–287 роках під час V війни діадохів (див. нижче) (пор.: [Seibert 1970, 337; Shear 1978, 72–73; Will 1984a, 108; Grainger 1991, 48–49; Grainger 2010, 65–66; Grainger 2011, 49; Sherwin-White, Kuhrt 1993, 34; Braund 2005, 32; Смирнов 2013, 91 *прим.* 85]). В усякому разі, ця подія відбулася не пізніше 286 року, оскільки якби у 286/285-му році Тір і Сидон перебували під владою Деметрія, то, як слушно зазначив Дж. Грейнджер, скоріше за все, вони б потрапили до рук Селевка, котрий на той момент утримував сина Антігона в почесному ув'язненні (*Plut. Demetr.* 50–52; *P. Trog. Prol.* XVI; *Just.* XVI. 2; також див.: [Grainger 1991, 48–49]).

майбутнє тривале царювання і, відповідно, збереження провідного статусу в селевкідській державі на випадок своєї смерті [Sherwin-White, Kuhrt 1993, 24; Ogden 1999, 121–123, 160 not. 20–30; Mastrocinque 2005, 177; Смирнов 2009, 159–168; Смирнов 2013, 63–64, 89, 118–128]¹³.

Наступною визначною подією зазначеного періоду стала V війна діадохів (288–286/285 роки¹⁴), спровокована все тим же Деметрієм. На початку 288 року цей невгамовний авантюрист зібрав значні сили задля того, щоб вдертися до Малої Азії з метою повернути собі батькові володіння. У відповідь на це проти нього була створена коаліція у складі Птолемея, Лісімаха і Селевка, до якої примкнув епірський цар Пір (*Just.* XVI. 2; *Oros.* III. 23. 53; також див. прим. 14). Союзники не стали чекати нападу з боку сина Монофталма, а самі нанесли превентивний удар. У результаті протягом 288–287 років Лісімах і Пірр витіснили Деметрія з Македонії (*Plut.* Demetr. 44; *Plut.* Pyrrh. 11–14; *Paus.* I. X. 2; *P. Trog. Prol.* XVI; *Just.* XVI. 2; *Oros.* III. 23. 55; *Euseb. Chron.* Ed. A. Schoene, I. 233. 241. 245), а Птолемея відібрав у сина Антигона Киклади і допоміг звільнитися з-під панування останнього Афінам (SIG, 367; SEG. 49. 113; *Plut.* Demetr. 44; також див.: [Bevan 1927, 37–38; Merker 1970, 142–143; Бенгтсон 1982, 50; Bagnall 1976, 137–138; Bagnall 1980, 246–247; Shear 1978, 72–73, 78; Will 1984a, 108; Hammond, Walbank 1988, 228; Sherwin-White, Kuhrt 1993, 34; Hoelbl 2001, 24; Huss 2001, 207–208, 211–212; Braund 2005, 32; Hauben 2004, 38, Not. 66; Schuffert 2005, 332–333; Paschidis 2008, 137–138; Grainger 2010, 66; Rose 2015, 311–312, 318–320]). Після цього Деметрій із залишками своїх військ висадився на південному заході Малої Азії, маючи на меті відібрати в Лісімаха Карію і Лідію (*Plut.* Demetr. 46). Проте й тут синові Антигона не пощастило. Внаслідок успішних дій Лісімахового сина

¹³ Стосовно інших аспектів, пов'язаних із зазначеним заходом Селевка (див., н-д: [Ogden 1999, 121–123, 160, not. 20–30; Смирнов 2013, 107–108, 119–122]).

¹⁴ Про хід цієї війни див.: [Will 1984a, 108–109; Mehl 1986, 275–282; Hammond, Walbank 1988, 227–228; Grainger 1990, 167–172; Grainger 2010, 66; Lund 1992, 98–104; Huss 2001, 207–211; Schuffert 2005, 331–335; Смирнов 2013, 90–94].

Агатокла, у сукупності з низкою несприятливих обставин, Поліоркет був змушений зимою 286/285 року відступити до Кілікії, котра на той момент вже належала Селевкові (*Plut. Demetr.* 46–47; *Georg. Sync. Chron.* ed. A. Mosshammer, 321, 329) [Will 1984a, 108; Gehrke 1990, 42; Lund 1992, 103, 185–186, 193, 232, *not.* 81; Walbank 1993, 58; Wheatley 1997, 20–21, 23; Huss 2001, 211; Braund 2005, 33; Schuffert 2005, 333; Carney 2013, 42; Смирнов 2013, 91–93, 97]. Вибачившись за вторгнення в чужі володіння, Деметрій звернувся до Нікатора з проханням про притулок для себе й залишків свого війська (*Plut. Demetr.* 47). Коли ж Селевк під впливом своїх радників вирішив нейтралізувати незручного родича, той спробував чинити опір, але зрештою був змушений здатися на милість переможця (*Plut. Demetr.* 48–50). Протягом кількох років Деметрій перебував у почесному ув’язненні при дворі Нікатора і, врешті, помер, підірвавши своє здоров’я постійними пиятками і розпустою (*Plut. Demetr.* 50–52; *P. Trog. Prol.* XVI; *Just.* XVI. 2; також див. прим. 12).

Отже, наведені вище факти свідчать лише про те, що Кілікія потрапила до рук Селевка в період між 297-м і 286 роками. Тепер залишилося визначити, за яких саме обставин Нікатор міг заволодіти зазначеною областю. Окрім вищезгаданого загальноприйнятого датування, котре я відкидаю з огляду на його цілковиту безпідставність (див. вище), існує ще два варіанти розв’язання цієї проблеми. Так, австралійський дослідник А. Б. Босуорт нещодавно припустив, що Селевк міг заволодіти Кілікією одразу після розриву з Деметрієм, тобто у 297/296 році [Bosworth 2002, 266–267]. Значно раніше, на початку минулого століття, англієць Е. Бівен запропонував віднести інкорпорацію Кілікії до володінь Нікатора на перший етап V війни діадохів [Bevan 1902, 65]. При цьому варто підкреслити, що й обидва останні припущення також не були підкріплені будь-якою серйозною аргументацією.

Ще до ознайомлення з точкою зору англійського дослідника я також прийшов до висновку, згідно з яким зазначена малоазійська область перейшла до Селевка саме в ході V війни діадохів, а точніше, у 287/286 році. На мій погляд, існує низка аргументів, що свідчать на користь саме такого стану речей. Передусім

зазначений проміжок часу є найближчим до найранішої згадки про належність Кілікії Селевку, котра, як ми бачили, припадає на 286/285 рік (див. вище)¹⁵.

Крім того, слід мати на увазі, що, згідно зі свідченнями античних авторів, Нікатор був одним з організаторів антидеметрійської коаліції, сформованої напередодні V війни діадохів (див. вище). На мій погляд, зазначене об'єднання Селевка з його потенційними противниками, Птолемеєм і Лісімахом (див. вище), проти Поліоркета могло мати сенс лише за умови наявності потенційної можливості для територіальних надбань, які Нікатор міг би здійснити в ході цієї війни. З огляду на те, що внаслідок війни Македонія була розділена між Лісімахом і Пірром (див. вище), а Киклади опинилися під контролем Птолемея (див. вище)¹⁶, єдиним таким надбанням у цих умовах могла стати лише Кілікія – останнє малоазійське володіння Деметрія, котре до того ж межувало з державою Селевка (див. прим. 10)¹⁷.

¹⁵ У проміжок часу між початком V війни діадохів (див. вище) і смертю Селевка (серпень/вересень 281 року) (див., н-д: [Heinen 1972, 50–53; Will 1984a, 113; Шофман 1984, 133; Hammond, Walbank 1988, 243–245; Gehrke 1990, 43; Lund 1992, 206; Sherwin-White, Kuhrt 1993, 22; Huss 2001, 257–258; Schuffert 2005, 338–339] цілком коректно вкладаються відомі нам заходи сирійського царя, пов'язані з Кілікією. Йдеться про заснування Селевкії-на-Калікадні (а можливо, й про перейменування Тарса на Антіохію-на-Кідні та Магарса – на Антіохію-на-Пірамі) і фінансування ремонту храму Зевса Ольбійського (*Amm. Marc.* XIV. VIII. 1–2) (також див.: [MacKay 1968, 79–80, 128, not. 18–21; Cohen 1995, 358–362, 369–371]).

¹⁶ Навіть якщо Тір і Сидон у 288 році ще перебували під владою Деметрія (див. прим. 12), то Селевк, не маючи реальних можливостей для ведення морської облоги цих міст (див. прим. 17), був би змушений погодитися на їхній перехід до рук Птолемея.

¹⁷ Звичайно, ще залишалася низка міст балканської Греції, котрі перебували під контролем Деметрієвого сина Антігона (*Plut.* Demetr. 51, 53; також див. прим. 14), проте Нікатор, звісна річ, не міг розглядати їх як потенційну військову здобич з огляду на їхню географічну віддаленість і відсутність у розпорядженні самого Селевка достатньо потужного військово-морського флоту [Heinen 1972, 44; Lund 1992, 203–204, 258f, not. 57; пор.: Grainger 2010, 86].

І, нарешті, на особливу увагу заслуговує свідчення Плутарха про багатослівні вибачення, котрі зимою 286/285 року син Антигона приносив Нікаторові за своє вимушене перебування на території Кілікії (*Plut. Demetr.* 47; також див. вище). З моєї точки зору, така не характерна для Поліоркета манера поведінки¹⁸ вказує на те, що зазначена область змінила володаря за згодою останнього. Відповідна ж ситуація аж ніяк не могла статися протягом 90-х років III століття (див. вище), коли син Антигона зухвало заявляв Селевкові, що навіть тисяча поразок, подібних Іпсу, не спонукають його купувати спорідненість останнього ціною власних володінь (*Plut. Demetr.* 32–33). Після того ж, як Поліоркет у 288/287 році втратив Македонію (див. вище), він, цілком імовірно, міг поступитися Кілікією на користь Селевка в обмін на нейтралітет останнього, а можливо, й на грошову компенсацію, котру він використав для набору найманого війська, з яким згодом вирушив до Малої Азії (*Plut. Demetr.* 46–47)¹⁹. На користь зазначеного припущення також свідчить той факт, що Селевк після утворення коаліції, по суті, залишався стороннім спостерігачем до того моменту, аж поки Деметрій не перетворився на безпосередню загрозу його володінням (див. вище). Тобто Нікатор зрештою зробив те, що, по суті, мав би зробити ще до утворення антидеметрійського альянсу: не став втручатися в боротьбу своїх потенційних ворогів проти свого ж безпокійного родича. Причиною зазначеної зміни в політиці сирійського царя, на мою думку, могло стати досягнення ним мети, поставленої на момент укладення військового союзу з Птолемеєм і Лісімахом. Зазначеною ж метою, як було сказано вище, могло бути лише здобуття Кілікії.

Отже, викладені вище міркування, на мій погляд, можуть служити достатньою підставою для відмови від загальноприйнятого датування першої інкорпорації Кілікії до складу держави

---

¹⁸ Досить повне уявлення про характер Деметрія Поліоркета можна дістати, ознайомившись з біографією останнього, написаною Плутархом (*Plut. Demetr.*).

¹⁹ Цілком імовірно, що Селевк міг погодитися на виплату грошової компенсації Деметрію, не бажаючи витратити сили на здобуття досить важкодоступної області, у містах якої, без жодного сумніву, розмішувалися військові залоги сина Монофталма.

Селевкідів²⁰ 295/294 роком і перенесення цієї події на проміжок часу між втратою Деметрієм Поліоркетом Македонії (288/287 рік) і початком малоазійської кампанії останнього (286/285 рік).

СКОРОЧЕННЯ

AS – Ancient Society.

CA – Classical Antiquity.

CAH – The Cambridge Ancient History.

FGH – Die Fragmente der griechischen Historiker.

OGIS – Orientis Graecae inscriptiones Selectae.

SEG – Supplementum Epigraphicum Graecorum.

SIG – Sylloge inscriptionum Graecarum.

ЛІТЕРАТУРА

Бенгтсон Г. Правители эпохи эллинизма / Пер. с нем. Москва, 1982.

Зелінський А. Л. Птолемей I Сотер як учасник IV війни Діадохів: боягузтво, підступність чи обачність // Доісламський Близький Схід: історія, релігія, культура. Збірник наукових статей / За ред. М. О. Тарасенка. Київ, 2014.

Смирнов С. В. Государство Селевка I (политика, экономика, общество). Москва, 2013.

Смирнов С. В. Первый опыт соправительства в государстве Селевкидов // Вестник древней истории. 2009. № 4.

Хабихт Х. Афины. История города в Эллинистическую эпоху / Пер. с нем. Москва, 1999.

Шофман А. С. Распад империи Александра Македонского. Казань, 1984.

Bagnall R. Kallias of Sphettos and the Revolt of Athens in 286 B.C. // American Journal of Philology. 1980. № 2.

Bagnall R. The Administration of the Ptolemaic Possessions outside Egypt. Leiden, 1976.

Bagnall R. Archagathos Son of Agathocles, Epistates of Libya // Philologus. 1976. № 2.

²⁰ Стосовно історії перебування Кілікії у складі держави Селевкідів див., н-д: [Grainger 2010, 122, 124, 126, 129, 132, 156–157, 160, 162, 164–165, 168, 178, 266, 269, 338, 340, 343, 345; а також: Huss 2010, 270].

Bar-Kochva B. The Seleucid Army. Organization and Tactics in the Great Campaigns. Cambridge, 1976.

Beloch K. J. Griechische Geschichte: in IV Bd. Bd. IV. T. 2. Berlin – Leipzig, 1927.

Bevan E. The House of Ptolemy. London, 1927.

Bevan E. The House of Seleucus: in 2 v. Vol. 1. London, 1902.

Billows R. Anatolian Dynasts: The Case of the Macedonian Eupolemos in Karia // CA. 1989. № 2.

Billows R. Antigonos the One-Eyed and the Creation of the Hellenistic State. (Ed. 2). Berkeley – Los Angeles, 1997.

Bosworth A. B. The Government of Syria under Alexander the Great // The Classical Quarterly. 1974. № 1.

Bosworth A. B. The Legacy of Alexander. Politics, Warfare, and Propaganda under the Successors. Oxford, 2002.

Braund D. After Alexander: the Emergence of the Hellenistic World, 323–281 // A Companion to the Hellenistic World / Ed. A. Erskine. Malden (MA) – Oxford, 2005.

Buraselis K. Das hellenistische Makedonien und die Aegaeis: Forschungen zur Politik des Kassandros und der drei ersten Antigoniden im Aegaeischen Meer und in Westkleinasien. Muenchen, 1982.

Carney E. D. Arsinoe of Egypt and Macedon: A Royal Life (Women in Antiquity). Oxford, 2013.

Champion J. Antigonos the One-Eyed: Greatest of the Successors. Barnsley, 2014.

Cohen G. The Hellenistic Settlements in Europe, the Islands, and Asia Minor. Berkeley – Los Angeles – Oxford, 1995.

Dmitriev S. The Last Marriage and the Death of Lysimachus // Greek, Roman and Byzantine Studies. 2007. Vol. 47.

Dreyer B. Athen und Demetrios Poliorketes nach der Schlacht von Ipsos (301 v. Chr.): Bemerkungen zum Marmor Parium, FGrHist 239 B 27 und zur Offensive des Demetrios im Jahre 299/8 v. Chr. // Historia. 2000. Bd. 49.

Dreyer B. Der Beginn der Freiheitsphase Athens 287 V. Chr. Und das Datum der Panathenaen und Ptolemaia im Kalliasdekret // Zeitschrift fuer papyrologie und epigraphik. 1996. Bd. 111.

Droysen J. G. Geschichte des Hellenismus: in 3 Bd. Bd. 2. (Ed. 3). Basel, 1952.

Gehrke H.-J. Geschichte des Hellenismus. Muenchen, 1990.

Grainger J. Seleukos Nikator. Constructing a Hellenistic Kingdom. London – New York, 1990.

Grainger J. Hellenistic Phoenicia. Oxford, 1991.

Grainger J. The Syrian Wars. Leiden – Boston, 2010.

Grainger J. Hellenistic and Roman Naval Warfare 336-31 BC. Barnsley, 2011.

Grainger J. The Rise of the Seleukid Empire (323–223 BC): Seleukos I to Seleukos III. Barnsley, 2014.

Grainger J. Great Power Diplomacy in the Hellenistic World. New York, 2017.

Gregory A. A Macedonian δυνάστης: Evidence for the Life and Career of Pleistarchos Antipatrou // Historia. 1995. Bd. 44.

Habicht Ch. Athens and Ptolemies // CA. 1992. № 1.

Hammond N. G. L., Walbank F. W. A History of Macedonia: in III v. V. III. Oxford, 1988.

Hauben H. A Phoenician King in the Service of the Ptolemies: Philocles of Sidon Revisited // AS. 2004. Vol. 34.

Hazard R. The Regnal Years of Ptolemy II Philadelphos // Phoenix. 1987. № 2.

Heinen H. Untersuchungen zur hellenistischen Geschichte des 3. Jahrhunderts v. Chr. Zur Geschichte der Zeit des Ptolemaios Keravnos und zum Chremonideinischen Krieg. Wiesbaden, 1972.

Hoelbl G. A History of the Ptolemaic Empire / Translated from German. London – New York, 2001.

Huss W. Aegypten in hellenistischer Zeit: 332–30 v. Chr. Muenchen, 2001.

Kosmetatou E. A joint dedication of Demetrios Poliorketes and Stratonike in the delian Artemision // Studies in Greek epigraphy and history in honor of Stephen v. Tracy / Ed. by G. Reger, F. Ryan, T. Winters. Paris, 2010.

Kralli I. The Hellenistic Peloponnese: Interstate Relations. A Narrative and Analytic History, from the Fourth Century to 146 BC. Swansea, 2017.

Lorber C. Dating the Portrait Coinage of Ptolemy I // American Journal of Numismatics. 2012. Vol. 24.

Lund H. Lysimachus: a study in early Hellenistic Kingship. London – New York, 1992.

Ma J. Antiochos III and the Cities of Western Asia Minor. Oxford, 1999.

MacKay Th. Olba in Rough Cilicia: diss... PhD. / Bryn Mawr College. Bryn Mawr, 1968.

Mastrocinque A. “Guerra di successione” e Prima guerra di Celestria un falso moderno e una questione storica // AS. 1993. Vol. 24.

Mastrocinque A. I Magi e l’educazione del principe // Gerión (An.). 2005. Vol. 9.

Mehl A. Seleukos Nikator und sein Reich. Lovanii, 1986.

Merker I. Demetrios Poliorketes and Tyre // AS. 1974. Vol. 5.

Merker I. The Ptolemaic Officials and the League of the Islanders // Historia. 1970. Bd. 19.

Mueller S. Das hellenistische Koenigspaar inder medialen Repraesentation: Ptolemaios II. und Arsinoe II. Berlin – New York, 2009.

Nerwinski L. The Foundation date of the panhellenic Ptolemaea and related Problems in early Ptolemaic Chronology: Diss... PhD. / Duke University. Durham, 1981.

Niese B. Geschichte der griechischen und makedonischen Staaten seit der Schlacht bei Chaeronea: in. 3 Bd. Bd. 1. Gotha, 1893.

Ogden D. Polygamy, Prostitutes and Death. The Hellenistic Dynasties. London – Swansea, 1999.

Paschidis P. Between City and King. Prosopographical Studies on the Intermediaries Between the Cities of the Greek Mainland and the Aegean and the Royal Courts in the Hellenistic Period (322–190 BC). Athens, 2008.

Rose Th. A historical commentary on Plutarch’s Life of Demetrius: diss... PhD. / University of Iowa. Iowa City, 2015.

Sayar M. Historical development of urbanization in Cilicia in Hellenistic and Roman periods // Tra Oriente e Occidente. Indigeni, Greci e Romani in Asia Minore. Cividale del Friuli, 28–30 settembre 2006 / Ed G. Urso. Pisa, 2007.

Scherling K. Lysandra // Pauly – Wissowa Realencyclopaedie der classischen Altertumswissenschaft. 1927. Bd. XIII.

Schuffert F.-G. Studien zu Krieg und Machtbildung im Fruehhellenismus: Dis... Doct. Phil. / Der Justus-Liebig-Universitaet. Giesesen, 2005.

Segre M. Decreto di Aspendos // Aegyptus. 1934. № 2/3.

- Seibert J.* Philokles, Sohn des Apollodoros, Koenig der Sidonier // **Historia.** 1970. Bd. 19.
- Shear T.* Kallias of Sphettos and the Revolt of Athens in 286 B. C. // **Hesperia** (suppl.). 1978. Vol. 17.
- Sherwin-White S., Kuhrt A.* **From Samarkhand to Sardis: A new approach to the Seleucid empire.** Berkeley – Los Angeles, 1993.
- Tarn W. W.* **Antigonos Gonatas.** Oxford, 1913.
- van Oppen de Ruiter B.* The Marriage of Eirene and Eunostus of Soli: An Episode in the Age of the Successors // **Athenaeum.** 2015. № 2.
- Walbank F. W.* **The Hellenistic World.** (Ed. 2). Cambridge (Mass.), 1993.
- Wheatley P.* The Lifespan of Demetrius Poliorcetes // **Historia.** 1997. Bd. 47.
- Will É.* The Formation of the Hellenistic kingdoms. // **CAH.** 1984. Vol. VII. P. 1.
- Will É.* The succession to Alexander // **CAH.** 1984. Vol. VII. P. 1
- Winnicki J.-K.* **Operacje wojskowe Ptolemeuszów w Syrii.** Warszawa, 1989.

REFERENCES

- Bengtson G. (1982), *Praviteli epokhi ellinizma*, translated by E. D. Frolov, Nauka, Moscow. (In Russian).
- Zelinskyi A. L. (2014), “Ptolemej I Soter jak učasnyk IV vijny Diadoxiv: bojahuztvo, pidstupnist’ čy obačnist’”, Tarasenko M. O. (ed.), *Doislams’kyj Blyz’kyj Skhid: istorija, relihija, kul’tura*, Instytut skhodoznavstva NANU, Kyiv, pp. 83–91. (In Ukrainian).
- Shofman A. S. (1984), *Raspad imperii Aleksandra Makedonskogo*, Izd-vo Kazanskogo un-ta, Kazan. (In Russian).
- Smirnov S. V. (2009), “Pervyj opyt upravitelstva v gosudarstve Selevkidov”, *Vestnik drevney istorii*, No. 4, pp. 159–68. (In Russian).
- Smirnov S. V. (2013), *Gosudarstvo Selevka I (politika, ekonomika, obschestvo)*, Izd-vo Un-ta im. Dmitriya Pozharskogo, Moscow.
- Khabikht Kh. (1999), *Afiny. Istoriia goroda v ellinisticheskuii epokhu*, translated by Yu. G. Vinogradov, Ladomir, Moskva. (In Russian).
- Bagnall R. (1980), “Kallias of Sphettos and the Revolt of Athens in 286 B. C.”, *American Journal of Philology*, No. 2, pp. 244–47.
- Bagnall R. (1976), *The Administration of the Ptolemaic Possessions Outside Egypt*, E. J. Brill, Leiden.

Bagnall R. (1976), “Archagathos Son of Agathocles, Epistates of Libya”, *Philologus*, No. 2, pp. 195–209.

Bar-Kochva B. (1976), *The Seleucid Army. Organization and Tactics in the Great Campaigns*, Cambridge University Press, Cambridge.

Beloch K. J. (1927), *Griechische Geschichte*, Bd. IV, P. 2, Teubner, Berlin – Leipzig.

Bevan E. (1902), *The House of Seleucus*, Vol. 1, E. Arnold, London.

Bevan E. (1927), *The House of Ptolemy*, Methuen Publishing, London.

Billows R. (1989), “Anatolian Dynasts: The Case of the Macedonian Eupolemos in Karia”, *CA*, No. 2, pp. 173–206.

Billows R. (1997), *Antigonos the One-Eyed and the Creation of the Hellenistic State*, Ed. 2, University of California Press, Berkeley and Los Angeles.

Bosworth A. (1974), “The Government of Syria under Alexander the Great”, *The Classical Quarterly*, № 1, pp. 46–64.

Bosworth A. (2002), *The Legacy of Alexander. Politics, Warfare, and Propaganda under the Successors*, Oxford University Press, Oxford.

Braund D. (2005), “After Alexander: the Emergence of the Hellenistic World, 323–281”, Erskine A. (Ed.), *A Companion to the Hellenistic World*, Blackwell Publishing, Malden (MA) and Oxford, pp. 19–34.

Buraselis K. (1982), *Das hellenistische Makedonien und die Aegäis: Forschungen zur Politik des Kassandros und der drei ersten Antigoniden im Aegaeischen Meer und in Westkleinasien*, C. H. Beck, Muenchen.

Carney E. D. (2013), *Arsinoe of Egypt and Macedon: A Royal Life (Women in Antiquity)*, Oxford University Press, Oxford.

Champion J. (2014), *Antigonos the One-Eyed: Greatest of the Successors*, Pen & Sword Books Ltd, Barnsley.

Cohen G. (1995), *The Hellenistic Settlements in Europe, the Islands, and Asia Minor*, University of California Press, Berkeley.

Dmitriev S. (2007), “The Last Marriage and the Death of Lysimachus”, *Greek, Roman and Byzantine Studies*, Vol. 47, pp. 135–49.

Dreyer B. (1996), “Der Beginn der Freiheitsphase Athens 287 V. Chr. Und das Datum der Panathenaen und Ptolemaia im Kallias-

dekret”, *Zeitschrift fuer papyrologie und epigraphik*, Bd. 111, pp. 45–67.

Dreyer B. (2002), “Athen und Demetrios Poliorketes nach der Schlacht von Ipsos (301 v. Chr.): Bemerkungen zum Marmor Parium, FGrHist 239 B 27 und zur Offensive des Demetrios im Jahre 299/8 v. Chr.”, *Historia*, Bd. 49, pp. 54–66.

Droysen J. G. (1952), *Geschichte des Hellenismus*: Bd. 2, Ed. 3, B. Schwabe, Basel.

Gehrke H.-J. (1990), *Geschichte des Hellenismus*, Oldenburg, Muenchen.

Grainger J. (1990), *Seleukos Nikator. Constructing a Hellenistic Kingdom*, Routledge, London and New York.

Grainger J. (1991), *Hellenistic Phoenicia*, Clarendon Press, Oxford.

Grainger J. (2010), *The Syrian Wars*, Brill, Leiden and Boston.

Grainger J. (2011), *Hellenistic and Roman Naval Warfare 336–31 BC*, Pen & Sword Books Ltd incorporates, Barnsley.

Grainger J. (2014), *The Rise of the Seleukid Empire (323–223 BC): Seleukos I to Seleukos III*, Pen & Sword Books Ltd, Barnsley.

Grainger J. (2017), *Great Power Diplomacy in the Hellenistic World*, Routledge, New York.

Gregory A. (1995), “A Macedonian δυνάστης: Evidence for the Life and Career of Pleistarchos Antipatrou”, *Historia*, Bd. 44, pp. 11–28.

Habicht Ch. (1992), “Athens and Ptolemies”, *CA*, No. 1, pp. 68–90.

Hammond N. G. L. and Walbank F. W. (1988), *A History of Macedonia*, V. III, Clarendon Press, Oxford.

Hauben H. (2004), “A Phoenician King in the Service of the Ptolemies: Philocles of Sidon Revisited”, *AS*, Vol. 34, pp. 27–44.

Hazard R. (1987), “The Regnal Years of Ptolemy II Philadelphos”, *Phoenix*, No. 2, pp. 140–58.

Heinen H. (1972), *Untersuchungen zur hellenistischen Geschichte des 3. Jarhunders V. Chr. Zur Geschichte der Zeit des Ptolemaios Kerawnos und zum Chremonideinischen Krieg*, Franz Steiner Verlag GMBH, Wiesbaden.

Hoelbl G. (2001), *A History of the Ptolemaic Empire*, translated by Saavedra T., Routledge, London and New York.

Huss W. (2001), *Aegypten in hellenistischer Zeit: 332–30 v. Chr.*, C. H. Beck, Muenchen.

Kosmetatou E. (2010), “A joint dedication of Demetrios Poliorketes and Stratonike in the delian Artemision”, Reger G., Ryan F. and Winters T. (eds.), *Studies in Greek epigraphy and history in honor of Stephen v. Tracy*, Bordeaux & Ausonius, Paris, pp. 213–28.

Kralli I. (2017), *The Hellenistic Peloponnese: Interstate Relations. A Narrative and Analytic History, from the Fourth Century to 146 BC.*, The Classical Press of Wales, Swansea.

Lorber C. (2012), “Dating the Portrait Coinage of Ptolemy I”, *American Journal of Numismatics*, Vol. 24, pp. 33–44.

Lund H. (1992), *Lysimachus: a study in early Hellenistic Kingship*, Routledge, London and New York.

Ma J. (1999), *Antiochos III and the Cities of Western Asia Minor*, Oxford University Press, Oxford.

MacKay Th. (1968), *Olba in Rough Cilicia*: diss... PhD., Bryn Mawr College, Bryn Mawr.

Mastrocinque A. (1993), «“Guerra di successione” e Prima guerra di Celesiria un falso moderno e una questione storica», *AS*, Vol. 24 pp. 27–39.

Mastrocinque A. (2005), “I Magi e l’educazione del principe”, *Gerión* (An.), Vol. 9, pp. 177–84.

Mehl A. (1986), *Seleukos Nikator und sein Reich*, Unterstuetzung der Deutschen Forschungsgemeinschaft, Lovanii.

Merker I. (1970), “The Ptolemaic Officials and the League of the Islanders”, *Historia*, Bd. 19, pp. 141–60.

Merker I. (1974), “Demetrios Poliorketes and Tyre”, *AS*, Vol. 5, pp. 119–26.

Mueller S. (2009), *Das hellenistische Koenigspaar inder medialen Repraesentation: Ptolemaios II. und Arsinoe II.*, Walter de Gruyter, Berlin and New York.

Nerwinski L. (1981), *The Foundation date of the panhellenic Ptolemaea and related Problems in early Ptolemaic Chronology*: Diss... PhD., Duke University, Durham.

Niese B. (1893), *Geschichte der griechischen und makedonischen Staaten seit der Schlacht bei Chaeronea*, Bd. 3, Friedrich Andreas Perthes, Gotha.

Ogden D. (1999), *Polygamy, Prostitutes, and Death: The Hellenistic Dynasties*, Duckworth – The Classical Press of Wales, Swansea.

Paschidis P. (2008), *Between City and King. Prosopographical Studies on the Intermediaries Between the Cities of the Greek Mainland and the Aegean and the Royal Courts in the Hellenistic Period (322–190 BC)*, Research Centre for Greek and Roman Antiquity; Diffusion de Bocard, Athens.

Rose Th. (2015), *A historical commentary on Plutarch's Life of Demetrius*: diss... PhD., University of Iowa, Iowa City.

Sayar M. (2007), "Historical development of urbanization in Cilicia in Hellenistic and Roman periods", Urso G. (ed.), *Tra Oriente e Occidente. Indigeni, Greci e Romani in Asia Minore. Cividale del Friuli, 28–30 settembre 2006*, Edizioni ETS, Pisa, pp. 247–56.

Scherling K. (1927), "Lysandra", *Pauly – Wissowa Realencyclopaedie der classischen Altertumswissenschaft*, Bd. XIII, p. 2501.

Schuffert F.-G. (2005), *Studien zu Krieg und Machtbildung im Fruhhellenismus*: Dis... Doct. Phil., Justus-Liebig-Universitaet, Giessen.

Segre M. (1934), "Decreto di Aspendos", *Aegyptus*, No. 2/3, pp. 253–268.

Seibert J. (1970), "Philokles, Sohn des Apollodoros, Koenig der Sidonier", *Historia*, Bd. 19, pp. 337–51.

Shear T. (1978), "Kallias of Sphettos and the Revolt of Athens in 286 B.C.", *Hesperia* (suppl.), Vol. 17, pp. 1–122.

Sherwin-White S., Kuhrt A. (1993), *From Samarkhand to Sardis: A new approach to the Seleucid Empire*, University of California Press, Berkeley and Los Angeles.

Tarn W. W. (1913), *Antigonos Gonatas*, Clarendon Press, Oxford.

van Oppen de Ruyter B. (2015b), "The Marriage of Eirene and Euronostus of Soli: An Episode in the Age of the Successors", *Athenaeum*, No. 2, pp. 458–76.

Walbank F. W. (1993), *The Hellenistic World*, Ed. 2, Harvard University Press, Cambridge (Mass.).

Wheatley P. (1997), "The Lifespan of Demetrius Poliorcetes", *Historia*, Bd. 47, pp. 19–27.

Will É. (1984a), "The Formation of the Hellenistic kingdoms", *CAH*, Vol. VII, P. 1, pp. 101–17.

Will É. (1984b), "The succession to Alexander", *CAH*, Vol. VII, P. 1, pp. 23–61.

Winnicki J.-K. (1989), *Operacje wojskowe Ptolemeuszów w Syrii*, Wyd-wo Un-tu warszawskiego, Warszawa.

А. Л. Зелінський

**“ЗАХОПЛЕННЯ” КІЛІКІЇ СЕЛЕВКОМ I:
ПЕРЕГЛЯД ДАТУВАННЯ**

Автор цієї статті пропонує переглянути загальноприйняте датування переходу Кілікії (області на південному узбережжі Малої Азії) від сина Антігона Монофтальма, Деметрія Поліоркета, котрий захопив її на початку 290-х років до Р. Х., під владу засновника династії Селевкідів, Селевка I Нікатора. У сучасній історіографії побутує загальноприйняте твердження, згідно з яким Селевк Нікатор відібрав Кілікію в Деметрія Поліоркета у 295/294 році до Р. Х. Останнім часом на користь цієї точки зору висловились Г. Хельбль, Дж. Грейнджер, С. В. Смирнов, Б. ван Опшен де Рюйтер, Т. Роус, І. Краллі та деякі інші дослідники. Проте цю точку зору, з огляду на відсутність будь-якої джерельної верифікації, слід розцінювати як історіографічний міф. На мій погляд, Кілікія, свого часу відібрана сином Антігона Монофтальма у власного шурина, Плейстарха (*Plut. Demetr.* 20, 31–32), опинилася у складі держави Селевкідів під час V війни діадохів (288–285 роки до Р. Х.), а саме в період між втратою Деметрієм Македонії (288/287 рік до Р. Х.) і початком його малоазійської кампанії (286/285 рік до Р. Х.). На користь зазначеного припущення можна навести такі аргументи: 1) перша згадка про належність Кілікії Селевкові відноситься до зими 286/285 року до Р. Х. (*Plut. Demetr.* 47; *Georg. Sync. Chron.* ed. A. Mosshammer, 321, 329); 2) об'єднання Селевка зі своїми потенційними противниками, Птолемеєм і Лісімахом, напередодні V війни діадохів (*Just.* XVI. 2; *Oros.* III. 23. 53) свідчить про бажання Нікатора розширити власні володіння, що на той момент він міг зробити лише за рахунок Кілікії; 3) визнання Деметрієм зимою 286/285 року до Р. Х. прав Селевка на володіння зазначеною областю (*Plut. Demetr.* 47) у сукупності з пасивністю, виявленою останнім під час війни, свідчить про те, що Поліоркет перед цим добровільно відмовився від Кілікії на користь Нікатора.

Ключові слова: Кілікія, історіографічний міф, Селевк Нікатор, Деметрій Поліоркет, V війна діадохів

А. Л. Зелінський

**“ЗАХВАТ” КИЛИКИИ СЕЛЕВКОМ I:
ПЕРЕСМОТР ДАТИРОВКИ**

Автор этой статьи предлагает пересмотреть общепринятую датировку перехода Киликии (области на южном побережье Малой Азии) от сына Антигона Монофтальма, Деметрия Полиоркета, захватившего ее в начале 290-х годов до Р. Х., под власть родоначальника династии Селевкидов, Селевка I Никатора. В современной историографии бытует

утверждение, согласно которому Селевк Никатор отобрал Киликию у Деметрия Полиоркета в 295/294 году до Р. Х. В последнее время в пользу данной точки зрения высказались Г. Хельбль, Дж. Грейнджер, С. В. Смирнов, Б. ван Оппен де Рюйтер, Т. Роус, И. Кралли и некоторые другие исследователи. При этом данную точку зрения, ввиду отсутствия какой-либо источниковой верификации, следует расценивать как историографический миф. На мой взгляд, Киликия, в свое время отобранная сыном Антигона Монофтальма у собственного шурина, Плейстарха (*Plut. Demetr.* 20, 31–32), оказалась в составе державы Селевкидов во время V войны диадохов (288–285 годы до Р. Х.), а именно в период между утратой Деметрием Македонии (288/287 год до Р. Х.) и началом его малоазийской кампании (286/285 год до Р. Х.). В пользу данного предположения можно привести следующие аргументы: 1) первое упоминание о принадлежности Киликии Селевку относится к зиме 286/285 года до Р. Х. (*Plut. Demetr.* 47; *Georg. Sync. Chron.* ed. A. Mosshammer, 321, 329); 2) объединение Селевка со своими потенциальными противниками, Птолемеем и Лисимахом, накануне V войны диадохов (*Just.* XVI. 2; *Oros.* III. 23. 53) свидетельствует о желании Никатора расширить собственные владения, что на тот момент он мог сделать только за счет Киликии; 3) признание Деметрием зимой 286/285 года до Р. Х. прав Селевка на владение означенной областью (*Plut. Demetr.* 47) в совокупности с пассивностью, проявленной последним в ходе войны, свидетельствует о том, что Полиоркет ранее добровольно отказался от Киликии в пользу Никатора.

Ключевые слова: Киликия, историографический миф, Селевк Никатор, Деметрий Полиоркет, V война диадохов

Стаття надійшла до редакції 05.01.2019